

het lijkt dat men te angstig is geweest, is het een goede zaak dat Van Schoonderwoerd niet aan de trouw van de Ternataanse regenten heeft getwijfeld. Ze beloofden zelfs om in noodgeval 1000 Alfoeren te leveren om het kasteel en het dorp te beschermen. De koning van Batjan daarentegen onderhield geheime contacten met de Papua's en had hen al tweemaal naar Batjan uitgenodigd. Uit de resoluties van 18 december 1764, 24 april en 4 mei 1765 blijkt dat het bestuur meent in een zeer ongunstige situatie te zijn. De Hoge Regering hoopt dat de militairen en benodigdheden die met de Enkhuizen zijn gezonden, de grote nood zullen lenigen en de plannen van kwaadwilligen kunnen verijdelen. [fol. 181] Van Schoonderwoerd vroeg in de gewone brief van 15 mei 1765 ontslag, wat hem, daar hij zijn termijn al voor de helft heeft overschreden, bij besluit van 30 juli 1765 met behoud van rang eervol is verleend, maar volgens regel met afgeschreven gage. In de kritieke omstandigheid waarin Ternate zich bevindt moet er een ijverige en bekwame opvolger komen. Behoudens goedkeuring door Heren XVII is daarom tegelijk de opperkoopman en opperhoofd te Surabaja Henrik Breton tot gouverneur en directeur te Ternate aangesteld.

MAKASSAR

[fol. 182] Met de Oranjeboom, die komende van Bandjarmasin wegens de sterke westenwind van 1 december 1764 tot begin mei 1765 te Makassar moest blijven, zijn de gewone en aparte brieven van 1 mei ontvangen. Met geleidebriefjes van 15 mei en 15 april kwam via Pekalongan, vanwaar ze een lading suiker en duigen voor leggers voor Batavia meebracht, de bark Mossel uit Makassar terug. De Huis te Manpad keerde via Bima terug met, naast enige afgekeurde goederen uit Makassar, 3840 pikol sapanhout t.w.v. f 9600,-. Uit de gewone brief van 1 mei 1765 meldt men slechts dat eind januari een onbekend tweemast scheepje de Boegerones was gepasseerd en op 6 februari een groot schip en een tweemast bark, beide onder Engelse vlag, die enige kanonschoten afvuurden. [fol. 183] De eigen brief van de gouverneur van 1 mei meldde dat het in Boni rustig was en dat dat wel zou voortduren, als de koning, die altijd iets schijnt te moeten doen, geen aanleiding tot twisten geeft. Hij had al eerder ruzie met Sopèng gemaakt, maar Cornelis Sinkelaar had die door tijdige tussenkomst uit de weg geruimd.)

Inmiddels is 's konings geliefste vrouw overleden en het bleek klaar dat het hem aan het geheugen begoste te manqueeren. Om welke redenen den gouverneur hem eindelijk overgehaald heeft Aroe Mampoe uit de binnenlanden te laten opkomen, ten einde dien prins bij der hand en gelegenheid te hebben hem zijne verplichting aan de Comp.^e voor de bezorgde successie van Bonijs kroon voor oogen te houden en ten duurste aan te reekenen.

Ondertusschen waren de in anno passato bereeds benoemde Boutonse gezanten nog niet aangekomen, dog het was egter apparent dat zij haast zouden verschijnen en de Comp.^e in haare belangen zoeken te wikkelen. In welk geval zij beleefdelijk zouden afgewezen werden, wijl volgens de berigten den nieuwen koning zo wel in den zeetel des rijks zat, dat hij van den oudsten niets meer te vreezen had. Alwaaromme bij arrivé van des laastgemelde gezanten hij in zijne waardigheyd erkend en het contract vernieuwd zouden worden, zoals met Bima's Konings (omdat in de successive gemaakte contracten tusschen de gebreckige Maleidsche vertalingen en de origineele Nederduitsche veele verschillen ontdekt waren) geschied was.

Fol. 183r-184r.

(De eigen brief van 1 mei 1765 berichtte tevens dat alle bondgenoten van de overwal, behalve de nieuwe koning van Sumbawa, op Celebes waren aangekomen. Deze koning vreesde een inval van Baliërs en had daarom drie gezanten met een brief gezonden. Doch die knapen waren niet de juiste. De juiste afgezanten durfden niet te komen, omdat ze, als de